

نگاهی موشکافانه

به

دوران سه گانه مجلس شورای ملی در انقلاب
مشروطیت ایران

جلد اول

دوره اول مجلس شورای ملی

نویسنده :

داود علی بابایی

www.ketab.ir

سروشنامه	: علی بابایی، داود، ۱۳۳۷ -
عنوان و نام پدیدآور	: نگاهی موشکافانه به دوران سه گانه مجلس شورای ملی در انقلاب مشروطیت ایران / نویسنده داود علی بابایی.
مشخصات نشر	: تهران : امید فردا، ۱۴۰۳ -
مشخصات ظاهری	: ج :
شابک	: ج. ۱: ۹۷۸-۶۲۲-۸۴۷۹-۰۹-۵
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
مندرجات	: ج. ۱: دوره اول مجلس شورای ملی -
موضوع	: ایران. مجلس شورای ملی -- تاریخ
موضوع	: Iran. Parliament -- History
موضوع	: ایران -- تاریخ -- انقلاب مشروطه، ۱۳۲۴ - ۱۳۲۷ق -- مجلس
	: Iran -- History -- Constitutional Revolution, ۱۹۰۶ -
	: (- Parliament (Majlis ۱۹۰۹
رده بندی کنگره	: ۱۷۸۷JQ
رده بندی دیویی	: ۵۵۰۹.۳۲۸
شماره کتابشناسی ملی	: ۹۹۱۴۹۸۰
اطلاعات رکورد کتابشناسی	: فیبا

انتشارات امید فردا

نگاهی موشکافانه

به دوران سه گانه مجلس شورای ملی در انقلاب مشروطیت ایران

جلد اول

دوره اول مجلس شورای ملی

نویسنده : داود علی بابایی

شابک دوره : ۹۷۸-۶۲۲-۸۴۷۹-۰۸-۸

شابک جلد اول : ۹۷۸-۶۲۲-۸۴۷۹-۰۹-۵

چاپ اول : ۱۴۰۴

شمارگان : ۵۰۰ نسخه

قیمت : ۵۳۰۰۰۰ تومان

نشانی : تهران - میدان انقلاب - ابتدای خ آزادی - ابتدای جمالزاده

جنوبی - کوچه دانشور - پلاک ۲ - واحد ۵

تلفکس : ۶۶۹۱۷۴۴۹ تلفن : ۶۶۹۱۳۵۶۸ - ۰۹۳۵۷۶۰۸۵۰۳

فهرست مطالب

۷	 به بهانه پیشگفتار
۱۳	 تشکیل مجلس پیش درآمد
۱۶	 سخنان جمال الدین اصفهانی در مورد اعمال کلمه قانون
۴۳	 اهداف و پیامدهای تغییر ساختار بودجه در نخستین مجلس شورای ملی
۸۳	 فهرست اسامی وکلای دارالشورای ملی ایران در دوره اول
۱۰۱	 مجلس اول و قانون
۱۶۳	 مشروح دوره ی اول مجلس ملی
۴۷۱	 تصاویر

www.ketab.ir

به بهانه پیشگفتار

در تاریخ ایران چندین اتفاق و حادثه حیاتی موجب پدید آمدن مقاطعی اساسی گردیده و تاریخ این سرزمین را از دوره ای به دوره ی دیگر رهنمون ساخته است . می توان گفت : مهم ترین حادثه و اساسی ترین جریان پس از سقوط ساسانیان و ورود اسلام به ایران وقوع انقلاب مشروطیت در سال ۱۲۸۵ در ایران است که پیش زمینه های آن از دوران جنگ های ایران و روس به وجود آمد ، که بر عمر دوره میانه تاریخ ایران مهر تأیید زده و تاریخ این سرزمین را وارد دوران نوین و عصر جدید خود نموده است . شکست های ایران در جنگ با روسیه و عهدنامه های گلستان و ترکمن چای اولین تکانه های ذهنی و روانی را در تفاوت ایران عقب مانده و روسیه پیشرفته بر ایده ها و کشش های برخی از مردان سیاسی و نخبگان فکری وارد آورد . البته باید توجه داشت که فوآیند انحطاط جامعه ایرانی در ابعاد مختلف مدت ها پیش از آن با بوسیدگی حکومت صفوی و خصوصاً پس از سقوط اصفهان شروع شده است . در زمان حکومت قاجارها ایران بسیار ناتوان شد و از بزرگی و جایگاه و آوازه آن بسیار کاسته شد ، علت آن بیش از همه یک چیز بود و آن این که جهان دگرگون شده و کشور ما به تکان آمده ، ولی ایران به همان حال بیشین باز مانده بود . جرقه جنبش آزادی خواهی در اوایل دهه هشتاد قرن سیزدهم ، برای تأسیس عدالت خانه مردم را به تکاپو انداخت . البته این ایده را از ده ها سال قبل از نظر فکری و عملی سیاستمداران و روشنفکران و تحصیلکردگان خارج از کشور پایه ریزی کرده بودند ، که سرانجام به انقلاب مشروطیت انجامید و اولین مجلس شورای ملی در ۳۰ آبان ۱۲۸۵ در میدان بهارستان تأسیس شد و هدف مردم از انقلاب مشروطیت قانون گذاری و قانون مداری بود که در دوران گذشته حکومت های خودکامه زیر بار قانون نمی رفتند و شورای دولتی در هر حکومتی تشکیل می شد .

بهتر آن است که ابتدا تعریفی از قانون داشته باشیم و همین یک کلمه بر برقراری عدالت و عدالتخواهی در کشور کفایت می کند .

روبسییر می گفت : از قانون خشک تر و بی رحم تر و در عین حال لطیف تر و مهربان تر وجود ندارد .

بالزاک می گفت : هر چه سطح دانش اجتماعی ملتی بالاتر باشد ، قانون در آن کشور وسیع تر و دقیق تر اجرا می شود .

آندره موروا می گفت : هیچ قانونی را نمی توان از بین برد . مگر با ایجاد و اجرای قانون دیگر

اوگوست کنت می گفت : قانون یک کشور ناموس مردم آن کشور است .

مارک اورل می گفت : قانون یعنی دموکراسی و بی قانونی یعنی دیکتاتوری .

ژان ژاک روسو می گوید : اگر هر کس وظیفه فردی و اجتماعی خود را خوب بداند ، دیگر هیچ احتیاجی به قانون نخواهد بود .

بنیامین دیزارئیلی می گفت : جالب است کسانی بیشتر از قانون دم می زنند و اجرای آن را طلب می کنند که بیشتر بی قانونی می کنند .

مترلیگ می گوید : اجرای قانون از نظر خلافکاران اجتماعی عین بی قانونی است .

اسینوزا می گفت : قانون یعنی این که هیچ کس قادر به سوء استفاده از آزادی نباشد .

شارل بودلر می گوید : قانون را باید جامعه اجرا کنند اجرای قانون به صورت فردی و اختیاری خود حکم بی قانونی را دارد .

سید حسن مدرس می گوید : بدترین بی قانونی آن است که قانونگذار ، قانون را نقض کند .

خمیر مایه عدالت و عدالت خانه که به نتیجه نرسید ، قانون بود و نیز انقلاب مشروطه خمیر مایه اش قانون می باشد و برای اعمال قانون و قانونگذاری بود که مجلس اول مشروطه شکل گرفت .

الف - زمینه های مشروطیت در ایران با فکری بود یا عملی :

زمینه های نظری (فکری) مشروطیت در ایران چندین نفر از اندیشمندان و سیاسیون قبل از مشروطه در مورد اصلاحات نظرهای متفاوتی داده اند که قابل توجه است و در زیر به برخی از این افراد به طور موجز و مختصر می پردازیم .

۱- فتحعلی آخوند زاده که شاید بتوان اولین روشنفکر مهم ایران دانست از آثار مکتوب او می توان به کتاب های زیر اشاره کرد :

مجموعه مقالات

مکتوبات و ملحقات

الفتا و چند اثر دیگر

۲- میرزا ملکم خان ملقب به ناظم الدوله که مرید حسین خان سپهسالار بود و وزیر دادگستری مشیر الدوله و می توان او را اولین منادی مهم حکومت مشروطه در ایران دانست ، مشهورترین اثر او دفتر تنظیمات (کتابچه غیبی) است و حتی اسم روزنامه خود را که در لندن منتشر می نمود ، قانون گذاشت ، همین خمیر مایه انقلاب مشروطه بود .

۳- میرزا یوسف مستشار الدوله که یک عمل از طرف وزارت خارجه به نقاط مختلف جهان ، پاریس ، سن پترزبورگ ، تفلیس و ... اعزام شده بود و کتاب یک کلمه (که منظور از کلمه ، کلمه ی قانون می باشد) و او جان خود را برای تألیف این کتاب از دست داد .

۴- میرزا آقا خان کرمانی را نخستین پیشرو تفکر سوسیال دموکراسی در ایران دانسته اند ، از آثار معروف او می توان به سه خطابه ، صد خطابه و هفتاد و دو ملت اشاره کرد .

۵- میرزا عبدالرحیم طالیوف تبریزی ناسیونالیست معتدل که از جمله شاخص ترین نویسندگان روشن اندیش عصر قاجار می باشد ، آثار مهم او عبارتند از :
مشالک المحسنین

کتاب احمد

آزادی و سیاست

۶- سید جمال اسدآبادی اولین نو اندیش دینی و احیاگر اسلامی جهان اسلام بوده است ، که معروفترین اثر او رساله نیچریه است و نیز آثاری مانند قانون قزوینی نوشته میرزا محمد شفیع قزوینی . کتابچه تنظیمات حسنه ، نوشته ی میرزا حسین خان سپهسالار ، رساله ی مجدیه نوشته مجد الملک .

ب- انتشارات مطالب انتقادی درباره ی اوضاع ایران که شاید در نگاه اول دارای غرابت با مبحث قبلی یا جزئی از آن به نظر برسد ، اما باید توجه داشت که پیدایش اندیشه های نو بیشتر از جایگاه فلسفی ، دینی و مذهبی برخوردار بودند و توسط روشنفکران عصر قاجار به صورت تدریجی از ده ها سال قبل از وقوع مشروطیت مطرح شده بودند .

ج - تأثیر حوادث جهانی بر افکار ایرانیان . بیش از انقلاب مشروطیت حوادث و تحولات مهمی در کشور های دیگر به وقوع پیوست که رسیدن اخبار آنها به ایران در افزایش آگاهی ایرانیان نقش مؤثری داشت . از جمله این کاره رویدادها که ملت ایران را به تحریک و خود باوری رساند . می توان به مواردی چون مشروطیت ژاپن ، شکست روسیه از ژاپن ، انقلاب ۱۹۰۵ روسیه اشاره کرد .

د- ریشه های دینی : در طول تاریخ دوره اسلامی پاره ای جنبش های عدالت خواهانه بر اساس تعالیم اسلامی شکل گرفته بودند . یکی از جنبه های مهم این جنبش های مردمی مبارزه با سلطه طلبی بیگانگان و ستیز با ظلم و ستم فرمانروایان خودکامه بود . در ماجرای نهضت تنباکو که از آن با عنوان تمرینی برای انقلاب مشروطه یاد شده است . علمای دینی در رهبری آن نقش پر رنگی داشتند . از جنبه های دیگر نفوذ و قدرت علمای دینی در ایران بر روی توده های مردم سابقه ی دیرین داشته است . در عصر قاجار و قایعی مانند جنگ ایران و روس و ماجرای گریبایدوف ، اعلان جهاد علما در به حرکت درآوردن مردم کارساز بوده است .

۲- صاحبان صنایع و حرفه ها در شهرهای مختلف ایران عموماً به تدریج مشاغل خود را از دست داده و بیکار شدند با گسترش بیکاری و فقر عمومی بخش عمده در آمد ، دولت که از طریق مالیات تأمین می شد دچار نقصان شد .

راستی چه شد که مشروطه به پیروزی رسید و مجلس شورای ملی تشکیل گردید . مردم که ابتدا عدالت خانه می خواستند به یکباره دست به انقلاب زدند . در ادامه مطلب در پیش درآمد به حواشی و تشکیل مجلس اول خواهیم پرداخت و در ادامه به گزیده ای از مذاکرات مجلس شورای ملی دوره اول خواهیم پرداخت .

قابل ذکر این که از ابتدای کتاب تا پایان پیش درآمد در شماره صفحات ویژه ای آمده است و متن مذاکرات مجلس در شماره صفحات ویژه دیگر .

داود علی بابایی

تهران - ۱۴۰۳

www.ketab.ir